

KÕIK ÜHES TÖÖPÄEVAS

PILK SISEAUDIITORITE MITMEKESISTELE
KOHUSTUSTELE

Eesmärkide saavutamine

Enamasti on ettevõtete äritegevuse eesmärk teenida raha. Koolide, heategevusühingute ja teiste mittetulunduslike organisatsioonide eesmärk võib olla harida, mõjutada käitumist või aidata neid, kellel pole nii palju vedanud. Ning lisaks on avaliku sektori organisatsioonid, mis tegutsevad nende õigusruumis olevate kodanike kaitsmiseks ja teenindamiseks.

Olenemata sellest, mis neid juhib, püüdlevald nii äriettevõtted, mittetulunduslikud organisatsioonid kui avaliku sektori organisatsioonid võimalikult mõjusalt ja tõhusalt oma konkreetsete eesmärkide saavutamise poole. Et seda teha, võtavad paljud organisatsioonid endale appi kõrgema juhtorgani nagu näiteks nõukogu – kogum kogenud professionaale, kes esindavad organisatsiooni huvirühmasid – et tagada üldjärelvalvet ja strateegilisi suuniseid.

Selleks, et nõukogu saaks organisatsiooni tõhusalt suunata, peavad nõukogu liikmed saama ajakohast ja täpset informatsiooni organisatsiooni paljude strateegiliste, tegevus-, finants- ja vastavusriskide kohta ning samuti kindlustunnet, et need riskid on hästi juhitud.

Ja selleks ongi siseaudiitorid.

Mis on sise- auditeerimine?

Siseauditeerimine on sõltumatu, objektiivne kindlust ja nõu andev tegevus, mis on kavandatud väärtuse lisamiseks ja organisatsiooni tegevuse täiustamiseks.

Lihtsamalt öeldes hõlmab siseaudit organisatsiooni eesmärkide saavutamist takistavate riskide väljaselgitamist, tagamist, et organisatsiooni juhid on neist riskidest teadlikud ning ennetavaid soovitusi riskide maandamiseks.

Selleks, et siseaudit saaks olla efektiivne, peavad organisatsiooni juhid olema valmis arutlema keeruliste probleemide üle ja haarama kinni võimalustest teha parendusteks vajaminevaid muudatusi. Ent siseaudiitoritel peab olema sõltumatu aruandlusliin kõrgeima juhtorganini (näiteks nõukogu juurde kuuluv auditikomitee) tagamaks neile piisavalt volitusi pääseda kõigisse organisatsiooni valdkondadesse. Samuti vajavad siseaudiitorid teadmist, et olles juhtkonnaga eriarvamusel, võivad nad olla kindlad toe olemasolus.

„Siseauditi funktsioonid pakuvad mitut olulist teenust ning on tihti katalüsaatoriks organisatsiooni valitsemise ja riskijuhtimise parendamiseks.“

– Leon Sheffield, IIA liige alates 2008

Siseaudiitorite sõltumatus ja lai vaade organisatsioonile teeb neist väärtusliku ressursi tippjuhtkonnale ja nõukogule. Nad kindlustavad, et organisatsioon on vastutav oma huvirühmade ees, olgu nendeks siis investorid (kui tegemist on börsiettevõttega) või laia üldsusega, mida teenivad valitsusasutused.

Lõppkokkuvõttes pakuvad siseaudiitorid organisatsioonidele lisandväärtust pakkudes kindlustandvaid tegevusi, arusaama ja objektiivsust.

Siseaudiitorid võivad aidata organisatsioonil säästa raha ning kaitsta selle mainet identifitseerides näiteks ebatõhusaid tegevusi, raiskavaid kulutusi, töötajapoolseid varguseid, pettuseid ning mittevastavusi seadustele ja regulatsioonidele.

Nad hoiavad silma peal ettevõtluskeskkonnal ning viivad läbi mitmeid tegevusi, näiteks riskide hindamisi, võimaluste analüüse, parendusettepanekute teostamist, eetikat edendavaid tegevusi, veendumist andmete ja finantsaruannete õigsuses, tippjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani informeerimist kriitilistest probleemidest, pettuseuurimisi, raiskavate kulutuste tuvastamist, hoiatavate indikaatorite tuvastamist, tugevamate kontrollide soovitamist, reeglitele vastavuse hindamist ning palju muud!

Tundub palju, et kõike seda ühest allikast saada? Võib-olla mõnede jaoks küll, kuid siseaudiitoritele toimub see kõik ühes tööpäevas.

Kes on siseaudiitorid?

Siseaudiitorid on uurijad, analüütikud, probleemilahendajad, aruandjad ja usaldatud nõuandjad. Nad toovad organisatsiooni objektiivsust ning mitmesuguseid oskuseid ja ekspertiisi. Nad tulevad erinevatest valdkondadest, nagu näiteks finantsid, tegevused, IT ja inseneeria. Tänapäeva siseauditi professionaale hinnatakse nende kriitilise mõtlemise ning suhtlusoskuste tõttu, kuid samuti nende üldiste IT ja organisatsiooni tegevusvaldkonna alaste teadmiste tõttu.

Sellegipoolest aetakse siseaudiitoreid sageli segamini välisaudiitoritega (üksused, kes on palgatud hindama finantsaruandeid). Erinevused nende vahel on märkimisväärsed:

SISEAUDIITORID	VÄLISAUDIITORID
Tüüpiliselt organisatsiooni töötajad (välja arvatud juhtudel, kus funktsioon on osaliselt või täielikult sisse ostetud), olles siiski sõltumatud auditeeritavatest tegevustest.	Organisatsiooni poolt palgatud spetsiifilise teenuse pakkumiseks.
Lai fookus: <ul style="list-style-type: none">• Riskijuhtimine• Ettevõtte valitsemine• Organisatsiooni eesmärgid• Tegevuste tõhusus ja mõjus• Vastavus seadustele ja regulatsioonidele• Finantsaruannete täpsus• Ja muu!	Spetsiifilisem fookus: <ul style="list-style-type: none">• Finantsaruannete täpsus
Mitmesugune taust ja oskused: <ul style="list-style-type: none">• Suhtlusoskused• Infotehnoloogia• Andmekaeve ja -analüütika• Äri- ja tegevusvaldkonna spetsiifilised teadmised• Raamatupidamisoskused	Peamiselt raamatupidamistaust ja sellega seotud oskused
Tagasi suunatud ja ettepoole suunatud vaade	Tagasi suunatud vaade

Siseaudiitorid on suurel määral organisatsiooni edu võtmeks. Nad analüüsivad organisatsiooni protsesse, tegevusi ja eesmärke. Nad pakuvad objektiivset ja professionaalset nõu kõikidele juhtimistasanditele ning sillutavad teed pidevale parendustegevusele.

Pädevad siseaudiitorid järgivad kutseala rahvusvaheliselt tunnustatud Eetikakoodeksit ja kutsetegevuse standardeid. Nad tuvastavad organisatsiooni kõige kriitilisemad riskid ning planeerivad nendest lähtudes valdkondade audititega kaetust. Et tõendada oma professionaalsust ja pädevust, omandavad mõned siseaudiitorid erialased kutsetunnistused nagu ülemaailmselt tunnustatud Certified Internal Auditor® või Certification in Risk Management Assurance™.

Kõige väärtuslikumad ja mõjusamad siseaudiitorid püsivad kursis uuemate trendidega ja hoiavad pidevalt pilku horisondil, et tuvastada märke probleemidest ning on võimelised ette aimama tuleviku väljakutseid ja riske.

Rahvusvaheline Siseaudiitorite Instituut (The Institute of Internal Auditors, IIA) sätestab nõuded siseauditi kõlbelisusele ja professionaalsusele läbi Rahvusvaheliste Kutsetegevuse Raampõhimõtete ning läbi juhendmaterjali kogu, mille hulka kuuluvad rahvusvahelised siseauditeerimise kutsetegevuse standardid ja eetikakoodeks.

Siseauditi kohustused

Siseaudiitoritel on teha väga oluline töö, mis hõlmab mitmeid rolle ja kohustusi.

Siseauditi funktsioon ise võib oluliselt varieeruda sõltuvalt organisatsiooni suuruselt ja tegevusvaldkonnast. Mõnes osakonnas on sadu meeskonnaliikmeid, kes töötavad üle kogu maailma, teistes on ainult üks või kaks siseaudiitorit ning mõned organisatsioonid ostavad siseauditi funktsiooni täielikult või osaliselt sisse.

Olenevalt funktsiooni struktuurist, küpsusest ja ressurssidest võivad siseaudiitorid täita osa või kõiki järgnevatest ülesannetest:

ARUSAAMA JA NÕU PAKKUMINE – on aegu, kus siseaudiitorid oma eksperthinnangute, teadmistega kontrollidest ja arusaamaga organisatsioonist on ideaalsed kandidaadid, et nõustada projekte, kus on vajalik, et riskidega oleks arvestatud ja kontrollid oleksid ennetavalt protsessi ehitatud (näiteks ettevõtete ühinemised ja ülevõtmised, uue tehnoloogia juurutamine). Siseaudiitorid võivad pakkuda arusaama strateegiliste riskide osas ning anda üldist nõu, kuid juhtkond peab omama lõplikku vastutust enda valdkonna protsesside toimimise eest.

RISKIDE HINDAMINE – Riskid on kõikjal (loodusõnnetused, peamiste tarnijate kaotus, mainekahju, ebaefektiivsed tegevused, pettused, hagid, eeskirjadega vastuolus olemine, õigusaktide järgimine, vargused jne). Siseaudiitori ülesanne on hinnata organisatsiooni mõjutavate riskide olulisust ja riskijuhtimistegevuste mõjusust, teavitada neist juhatust ja nõukogu ning teha soovitusi riskijuhtimise parendamiseks.

KONTROLLIDE HINDAMINE – Siseaudiitorid hindavad kontrollide mõjusust ja tõhusust ning pakuvad juhatusele ja nõukogule kindlustunnet, et loodud kontrollid on piisavad reageerimaks organisatsiooni ohustavatele riskidele.

ANDMETE ÕIGSUSES VEENDUMINE – Siseaudiitorid kindlustavad finantsaruannete õigsuse. Nad kontrollivad finants- ja tegevusinfo usaldusväärsust ja õigsust.

TEGEVUSTE PARENDAMINE – Põhjaliku arusaamisega organisatsiooni eesmärkidest uurivad siseaudiitorid organisatsiooni tegevusi, et selgitada, kas need on tõhusad ja mõjusad.

EETIKA EDENDAMINE – Professionaalsed siseaudiitorid nõustuvad järgima IIA eetikakoodeksit, mis ühendab kõlbelisuse, objektiivsuse, konfidentsiaalsuse ja kompetentsuse printsiipe. Ebakohase käitumise korral annavad nad sellest teada.

PROTSESSIDE JA PROTSEDUURIDE ÜLEVAATAMINE – Siseaudiitorid jälgivad põhjalikult organisatsiooni tegevusi ja hindavad, kas olemasolevad protsessid on disainitud piisavalt hästi, et aidata organisatsioonil oma eesmäärke saavutada.

VASTAVUSE SEIRE – Siseaudiitorid hindavad organisatsiooni tegevuste vastavust kehtivatele seadustele, regulatsioonidele ja lepingutele, veendumaks, et juhtkond pöörab kehtestatud nõuetele piisavalt tähelepanu. Samuti selgitavad nad, millist mõju võib mittevastavus organisatsioonile omada ja teavitavad sellistest mittevastavustest tippjuhtkonda ja kõrgemat juhtorganit.

KAITSEMEETMETE TAGAMINE – Organisatsiooni materiaalsed varad, inimressursid ja intellektuaalne omand on väärtuslikud ning neid tuleb võimaliku kahju eest kaitsta. Siseaudiitorid hindavad protseduure, mis on paika pandud varade kaitseks varguste, tulekahjude, ebaseaduslike tegevuste ja teiste kahjude tekke eest. Nad toovad esile puudusi ja teevad soovitusi kaitsemeetmete tugevdamiseks.

PETTUSTE UURIMINE – Kuna pettused võivad mõjutada organisatsiooni kõiki tasandeid, on oluline, et kõrgem juhtorgan annaks siseauditi funktsioonile volitused pääseda ligi kõikidele andmetele ning õiguse viia läbi auditeid ja uurida võimalikku petturlikku käitumist kogu organisatsioonis.

TULEMUSTEST TEAVITAMINE – Pärast konkreetse valdkonna auditeerimist annavad siseaudiitorid oma leidudest aru ja soovivad asjakohaseid parendustegevusi.

Tõelised professionaalid

Siseaudiitorid on oma tegevuses distsiplineeritud ja nad on pühendunud oma oskuste kasvatamisele ning täiustamisele läbi jätkuva ametialase arengu. Et kõiki oma rolle mõjusalt täita, peavad siseaudiitorid olema suutelised ette nägema võimalikke probleeme ning pakkuma neile lahendusi.

Samuti peavad neil olema ärialane taiplikkus, kriitilise mõtlemise oskused ning suurepärased suhtlusoskused, kuulates tähelepanelikult, rääkides mõjusalt ja kirjutades selgelt.

Läbi oma mitmekesiste rollide ja kohustuste pakuvad siseaudiitorid organisatsioonile tohutut väärtust. Nad on tippjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani silmadeks ja kõrvadeks. Nad on juhendajad, sisemiste ja väliste huvirühmade huvide väljendajad, riski ja kontrolli eksperdid, tõhususspetsialistid, faktide kontrollijad ja probleemide lahendajad. Nad tuvastavad nii riske kui võimalusi ning selgitavad asju nii, nagu nad on.

See ei ole kindlasti lihtne, kuid nendele vilunud ja asjatundlikele professionaalidele sisaldub see kõik ühes tööpäevas.

„Siseaudiitorid annavad organisatsioonile väärtust läbi oma vahetute teadmiste inimeste ja protsesside ning nendega seonduvate riskide kohta.“

**– Ofelia Tamayo, CIA
IIA liige alates 2006**

Rahvusvaheline Siseaudiitorite Instituut

IIA on rahvusvaheline kutseühing ja ülemaailmne siseaudiitorite standardeid loov kogu. Asutatud 1941. aastal, toimib IIA siseaudiitoritele ülemaailmse liidrina kutsealase sertifitseerimise, koolituse, uurimistöö ja tehniliste suuniste vallas.

IIA on pühendunud ulatusliku toe ja teenuste pakkumisele kõigile oma 180 000 liikmele, et nad saaksid jätkuvalt pakkuda laialdast lisaväärtust. Täiendava informatsiooni saamiseks kutseala või IIA kohta külastage veebilehte www.globaliia.org või kirjutage aadressil PR@theiia.org.

Ülemaailmne peakontor
247 Maitland Avenue
Altamonte Springs, Florida 32701-4201 USA
Tel +1-407-937-1111
Faks +1-407-937-1101
www.globaliia.org
www.theiia.org